

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА**

Факультет природничих наук

Кафедра біології та екології

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ВК 51 Регіональна екологія

Рівень вищої освіти –перший (бакалаврський)

Освітня програма «Екологія»

Спеціальність 101 Екологія

Галузь знань 10 Природничі науки

Затверджено на засіданні кафедри
Протокол №7 від "13" березня 2023 р

м. Івано-Франківськ – 2023

Силабус – це документ, в якому роз'яснюється взаємна відповідальність викладача і студента. В ньому представляються процедури, політики, зміст курсу, а також календар його виконання. В силабусі мають бути озвучені вимірювані цілі, які викладач ставить перед своєю дисципліною.

Студент має зрозуміти, чого він/вона зможе навчитися, чим саме може бути корисним цей курс. Силабус окреслює концептуальний перехід від «здобування знань» і «одержання практичних навичок» до компетентностей, що їх може засвоїти студент, вивчаючи цей курс. Силабус включає в себе анотацію курсу, мету (компетентності), перелік тем, матеріали для читання, правила стосовно зарахування пропущених занять. На відміну від робочого тематичного плану і навчально-методичного комплексу дисципліни, силабус створюється для студента.

Форма силабусу розглянута на засіданні НМР університету
Протокол № ____ від «__» _____ 2023 р.

Форма силабусу Затверджена Вченою радою університету
Протокол № ____ від «__» _____ 2023 р.

Розробники силабусу: Мельниченко Г.М. – викладач кафедри біології та екології

Зміст

1. Загальна інформація	4
2. Опис дисципліни	4
3. Структура курсу	5
4. Система оцінювання курсу (зразок)	8
5. Оцінювання відповідно до графіку навчального процесу	8
6. Ресурсне забезпечення	8
7. Контактна інформація	8
8. Політика навчальної дисципліни.....	9

1. Загальна інформація

Назва дисципліни	Регіональна екологія
Освітня програма	Екологія
Спеціалізація (за наявності)	–
Спеціальність	101 Екологія
Галузь знань	10 Природничі науки
Освітній рівень	Бакалавр
Статус дисципліни	Вибіркова
Курс / семестр	4/7
Розподіл за видами занять та годинами навчання (якщо передбачені інші види, додати)	Лекції – 30 год. Практичні заняття – 30 год. Самостійна робота – 120 год.
Мова викладання	Українська
Посилання на сайт дистанційного навчання	https://d-learn.pro/developer/course/view/6015

2. Опис дисципліни

Мета та цілі курсу

Навчальна дисципліна «Регіональна екологія» належить до дисциплін вільного вибору студента та покликана забезпечити формування у студентів знань щодо стану навколишнього природного середовища в окремих регіонах України, причин виникнення та наслідків прояву глобальних та регіональних екологічних проблем. Дисципліна покликана сформуванати у студентів системні знання про екологічний стан навколишнього середовища у розрізі окремих регіонів України.

Мета дисципліни: формування знань про стан навколишнього природного середовища в окремих регіонах України; вміння аналізувати причини виникнення та наслідків прояву глобальних та регіональних екологічних проблем; навичок застосування методичних підходів щодо оцінювання причин і наслідків глобальних та регіональних екологічних проблем.

Цілі дисципліни:

Сформуванати в студентів системні знання у розрізі регіонів України про:

- стан сучасних проблем навколишнього середовища пов'язаних із зміною клімату;
- особливості забруднення атмосферного повітря та зміни його складу внаслідок промислових та інших викидів у атмосферу;
- проблеми зменшення запасів і забруднення поверхневих та підземних вод унаслідок посиленого водозабору та потрапляння забруднюючих речовин у водні об'єкти;

- зміни в структурі земельних ресурсів унаслідок вилучення земель під господарські потреби й забудови, а також через розвиток негативних процесів;
- зниження родючості ґрунтів унаслідок вимивання гумусу, засолення, підтоплення, забруднення важкими металами, пестицидами й іншими речовинами;
- проблеми, пов'язані з експлуатацією надр, зменшення запасів корисних копалин, вичерпання ресурсів, зниження їх якості й розмаїття;
- специфічні проблеми окремих територій (нелегальний видобуток бурштину, стан довкілля Донбасу, зона відчуження).

Студент повинен вміти:

- робити аналіз техногенного навантаження на природне середовище в регіонах;
- робити порівняльний аналіз компонентного забруднення територій;
- давати оцінку впливу галузей народного господарства на довкілля;
- аналізувати динаміку викидів та скидів найпоширеніших забруднюючих речовин в розрізі окремих регіонів.

Компетентності

ЗК03. Здатність до адаптації та дії в новій ситуації.

СК16. Розуміння основних теоретичних положень, концепцій та принципів математичних та соціально-економічних наук.

СК17. Знання сучасних досягнень національного та міжнародного екологічного законодавства.

СК18. Здатність до оцінки впливу процесів техногенезу на стан навколишнього середовища та виявлення екологічних ризиків, пов'язаних з виробничою діяльністю.

СК19. Здатність до використання основних принципів та складових екологічного управління.

СК25. Здатність до опанування міжнародного та вітчизняного досвіду вирішення регіональних та транскордонних екологічних проблем.

Програмні результати навчання

ПР04. Використовувати принципи управління, на яких базується система екологічної безпеки.

ПР07. Розв'язувати проблеми у сфері захисту навколишнього середовища із застосуванням загальноприйнятих та/або стандартних підходів та міжнародного і вітчизняного досвіду.

ПР09. Демонструвати навички оцінювання непередбачуваних екологічних проблем і обдуманого вибору шляхів їх вирішення.

3. Структура курсу

№	Тема	Результати навчання	Завдання
---	------	---------------------	----------

1.	Тема 1. Вступ. Предмет та об'єкт дисципліни «Регіональна екологія».	Предмет, об'єкт, завдання дисципліни «Регіональна екологія». Поняття про глобальні та регіональні екологічні проблеми. Підходи до визначення поняття «екологічні проблеми». Класифікація екологічних проблем.	Творче завдання (есе), спеціальна дискусія
2.	Тема 2. Світовий розвиток і глобальна екологія.	Вміти трактувати сучасні масштаби антропогенного впливу на природу. Глобальні наслідки надмірного антропогенного навантаження і виснаження природних систем. Глобальне моделювання. Особливості чотирьох основних моделей розвитку людства, їх наукове і суспільно-екологічне значення. Підходи до виділення та типології глобальних екологічних проблем.	Творче завдання (есе), спеціальна дискусія, тестові завдання
3.	Тема 3. Проблема порушення теплового балансу планети	Розуміти поняття баланс – рівновага. Причини порушення теплового балансу планети. Наслідки порушення теплового балансу: парниковий ефект, глобальні кліматичні зміни, активізація неотектонічних процесів, підняття рівня Світового океану, явище Ель-Ніньо, „вулканічна зима”. Міжнародну конвенцію зі зміни клімату. Кіотський протокол. Паризьку конвенцію.	Творче завдання (презентація), спеціальна дискусія.
4.	Тема 4. Проблема забруднення навколишнього середовища	Вміти трактувати категорію «забруднення». Розрізняти джерела, види забруднень, забруднювачі навколишнього середовища. Наслідки глобального забруднення планети: смоги, кислотні опади, озонові діри. Розуміти кумулятивну, канцерогенну, тератогенну, мутагенну дію забруднювачів на живі організми.	Спеціальна дискусія

		Монреальський протокол.	
5.	Екологічна ситуація в Україні.	<p>Розуміти причини розвитку екологічної кризи. Джерела забруднення довкілля. Техногенне навантаження на довкілля. Забруднення навколишнього середовища підприємствами металургії, енергетики, машинобудівним комплексом, хімічною, гірничодобувною промисловістю. Негативний вплив на довкілля військової діяльності, транспорту, сільського господарства, комунальних стоків. Фізичне забруднення. Геоаномальні зони. Основні наслідки екологічної кризи. Дефіцит води. Виснаження земельних ресурсів. Активізація екзогенних геологічних процесів. Зниження біорізноманіття. Демографічна криза та зростання захворюваності населення. Вміти аналізувати основні екологічні показники стану довкілля на основі даних Держстату (стану атмосферного повітря, води, ґрунту, лісових ресурсів).</p>	
6.	Тема 7. Екологічні наслідки аварії на Чорнобильській АЕС.	<p>Радіоактивне забруднення ґрунтів. Радіоактивне забруднення вод. Вплив наслідків чорнобильської аварії на здоров'я людей.</p>	
7.	Тема 8. Екологічний стан регіонів України.	<p>Екологічні проблеми Українських Карпат. Екологічні проблеми Чорного та Азовського морів та найбільших річок України. Екологічні проблеми Українського Полісся. Екологічні проблеми Донецько- Придніпровського регіону.</p>	Тестові завдання

4. Система оцінювання курсу

Накопичування балів під час вивчення дисципліни	
Види навчальної роботи	Максимальна кількість балів
Лекція	–
Практичні заняття	35
Самостійна робота	10
Індивідуальне завдання	5
Екзамен	50
Максимальна кількість балів	100

5. Оцінювання відповідно до графіку навчального процесу

Види навчальної роботи	Навчальні тижні																	Разом
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	
Лекції																		–
Практичні заняття		5		5		5		5		5		5		5				35
Самостійна робота													10					10
Індивідуальні завдання						5												5
Екзамен																	50	50
Всього за тиждень		5		5		10		5		5		5		15			50	100

Примітка: не рекомендується на один тиждень планувати кілька форм контролю.

6. Ресурсне забезпечення

Матеріально-технічне забезпечення	Мультимедійні презентації (лептоп, проектор), використання системи дистанційної освіти для проведення тестування.
-----------------------------------	---

Література

1. Царик Л.П., Лісова Н.О. Глобальні і регіональні екологічні проблеми. Навчальний посібник. Тернопіль: Наук-вид. відділ ТНПУ, 2018. 168 с.
2. Екологічний паспорт Івано-Франківської області [Електронний ресурс]. – 2018. – 156 с. – Режим доступу: http://www.menr.gov.ua/docs/protection1/ivanofrankivska/Ivano_frankivska_ekopasport_2017.docx
3. Національна доповідь про стан навколишнього природного середовища в Україні у 2019 році. – К.: Міністерство екології та природних ресурсів України. – Режим доступу: <https://mepr.gov.ua/files/docs/Zvit/2021/%D0%9D%D0%B0%D1%86.%20%D0%B4%D0%BE%D0%BF.%20%D0%BF%D1%80%D0%BE%20%D1%81%D1>

[82%D0%B0%D0%BD%20%D0%BD%D0%B0%D0%B2%D0%BA.%20%D0%BF%D1%80%D0%B8%D1%80%D0%BE%D0%B4%D0%BD%D0%BE%D0%B3%D0%BE%20%D1%81%D0%B5%D1%80%D0%B5%D0%B4%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D1%89%D0%B0%20%D0%B2%20%D0%A3%D0%BA%D1%80%D0%B0%D1%97%D0%BD%D1%96%20%D1%83%202019%20%D1%80%D0%BE%D1%86%D1%96.pdf](https://www.mvk.if.ua/uploads/files/54608_8.pdf)

4. Екологічна безпека та економіка : монографія / М.І. Сокур, В.М. Шмандій, Є.К. Бабець, В.С. Білецький, І.Є. Мельнікова, О.В. Харламова, Л.С. Шелудченко. – Кременчук, ПП Щербатих О.В., 2020 – 240 с.

5. Хилько М. І. Екологічна безпека України: Навчальний посібник. – К.: Київський національний університет імені Тараса Шевченка, 2017. 266 с.

6. Горун М. В. Пиріг Г. І., Файфура В. В., Федірко М. М. Екологія: навчальний посібник. Тернопіль, 2019. 156 с.

7. Звіт про стратегічну екологічну оцінку Програми економічного і соціального розвитку Івано-Франківської міської територіальної громади на 2021-2023 рр. / Миленька М.М., Мельниченко Г.М., Різничук Н.І., Клід В.В/ Режим доступ: https://www.mvk.if.ua/uploads/files/54608_8.pdf

7. Контактна інформація

Кафедра	Назва, адреса, кабінет, телефон, сайт, електронна адреса
Викладач (і) Гостьові лектори	Галина Мельниченко, к.б.н., викладач
Контактна інформація викладача	Галина Мельниченко halyna.melnichenko@pnu.edu.ua

8. Політика навчальної дисципліни

Академічна доброчесність	<p>- Академічна доброчесність здобувачів вищої освіти є важливою умовою для опанування результатів навчання за дисципліною і отримання задовільної оцінки з поточного та підсумкового контролів. Академічна доброчесність базується на засудженні практик списування (виконання письмових робіт із залученням зовнішніх джерел інформації, крім дозволених для використання), плагіату (відтворення опублікованих текстів інших авторів без зазначення авторства), фабрикації (вигадування даних чи фактів, що використовуються в освітньому процесі). Політика щодо академічної доброчесності регламентується положенням: «Положення про запобігання академічному плагіату у ДВНЗ “Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника”» https://pnu.edu.ua/wpcontent/uploads/2021/02/%D0%9D%D0</p>
--------------------------	--

	<p>%B0%D0%BA%D0%B0%D0%B7-%E2%84%96627_27.09.2018.pdf.</p> <ul style="list-style-type: none"> - У разі порушення здобувачем вищої освіти академічної доброчесності (списування, плагіат, фабрикація), робота оцінюється незадовільно та має бути виконана повторно. При цьому викладач залишає за собою право змінити тему завдання. - В Університеті діють морально-етичні принципи та правила поведінки викладачів і студентів, яких слід дотримуватися у своїй діяльності, прописані в Кодексі честі ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника» - https://pnu.edu.ua/wpcontent/uploads/2021/02/%D0%9A%D0%BE%D0%B4%D0%B5%D0%BA%D1%81.FR12.pdf <p>Політика щодо перескладання змістових модулів та оскарження оцінювання</p> <ul style="list-style-type: none"> - Ліквідація академічної заборгованості, перескладання змістових модулів та оскарження результатів оцінювання проводиться згідно порядку прописаного в «Порядок організації та проведення оцінювання успішності студентів ДВНЗ “Прикарпатський національний університет ім. В. Стефаника” (введено в дію наказом ректора №799 від 26.11.2019)» <p>https://nmv.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/118/2019/11/PORYaDOK-Orhanizatsii-TaProvedennia-Otsiniuvannia-Uspishnosti-Studentiv-Prykarpatskoho-Natsionalnoho-UniversytetuIm.-Vasyliya-Stefanyka.pdf</p> <p>Участь в опитуванні (анкетуванні)</p> <ul style="list-style-type: none"> - По завершенні вивчення курсу здобувачі вищої освіти мають можливість пройти опитування у системі Центру дистанційного навчання та моніторингу освітньої діяльності https://d-learn.pnu.edu.ua/ щодо удосконалення якості навчання. Анкета носить анонімний характер і включає 10 запитань, відповіді на них будуть використовуватися лише в узагальненому вигляді. Заповнення анкет є важливою складовою навчальної активності студентів, що дозволить оцінити дієвість застосованих методів викладання та врахувати їх пропозиції стосовно покращення змісту навчальної дисципліни.
Пропуск і занять (відпрацювання)	Студенти зобов'язані відвідувати заняття, незалежно у якій формі вони проводяться (авдиторно, дистанційно, індивідуальний графік навчання). Систематичні пропуски занять, без поважних на те причин, є підставою для

	недопущення окремих студентів до складання семестрового контролю. Відпрацювання пропусків без поважних причин дозволяється лише за заявою на ім'я декана і набуття чинності відповідного розпорядження. Пропуски занять за поважних причин, підтверджених документально, відпрацьовуються без попередніх узгоджень.
Виконання завдання пізніше встановленого терміну	Завдання, які студент виконав пізніше зазначених кінцевих термінів не приймаються і повинні бути відпрацьовані індивідуально. Винятком із цього правила є наявність поважної причини з її документальним підтвердженням.
Невідповідна поведінка під час заняття	Студенти, чия поведінка впродовж одного чи кількох занять не відповідає загальним нормам, встановленим Кодексом честі Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, можуть бути тимчасово відсторонені від заняття з подальшим індивідуальним відпрацюванням у позаурочний час.
Додаткові бали	-
Неформальна освіта	Можливість зарахування. Рекомендовані платформи.

Викладач
Мельниченко Г.М., к.б.н., викл.

